

Ірина Ключковська

Новітня українська еміграція як джерело знань про Україну на європейському просторі

У статті автор розглядає четверту хвилю еміграції як нову українську присутність у світі, як носія знань, транслятора інформації про нашу державу у країнах проживання

The author of the article considers the fourth wave of emigration as a new form of Ukrainian presence in the world, as a knowledge transmitter and as a source of information about our State in the receiving countries.

У сучасних реаліях особливо гостро стоїть питання щодо поширення знань про Україну у міжнародній спільноті. За роки незалежності України на європейському просторі з'явилося нове джерело: розпочався процес творення нової діаспори як результат інтеграції українських трудових мігрантів у середовища країн перебування. Сучасна хвиля еміграції, яку називають «четвертою», – це новий феномен українського соціуму поза географічними кордонами нашої держави, який засвідчив здатність закордонного українця до спільнотного згуртування, до самоорганізації і, як результат, – до збереження своєї етнічної та національної ідентичності

Аналіз літератури засвідчує наявність значної кількості наукових досліджень щодо української новітньої хвилі еміграції, її причин та наслідків. Ці теми відображені у працях багатьох науковців Е. Лібанової, О. Малинської, І. Маркова, К. Чернової та ін. Проте, незважаючи на інтенсивне дослідження цієї проблеми, ще недостатня увага приділяється такому важливому аспектові цієї проблеми, як роль сучасної еміграції в утвердженні позитивного образу України та поширенні знань про неї у Європі.

Метою даної статті є окреслення проблематики про сучасний стан нової української хвилі еміграції до Європи, її інституційного забезпечення та ролі в поширенні знань про нашу державу у міжнародній спільноті.

Українські громади сьогодні не існують у їх первісному вигляді. В їхньому середовищі відбуваються зміни. За роки незалежності нашої держави виникло нове явище – східна діаспора, яка почала розвиватися на пострадянському просторі. Народилася також нова проблема четвертої хвилі еміграції з мільйонами наших співвітчизників, якими практично не займається держава. Однак, попри всі проблеми, пов'язані з цими новими явищами, ми можемо однозначно стверджувати про появу нової української присутності у світі.

За різними експертними оцінками за роки незалежності Україну покинуло до 7 млн. осіб. Такі оцінки мають реальну основу і цілком можливі, однак відсутність глибокого наукового дослідження цього питання не дозволяє оперувати цими показниками офіційно. Обстеження трудової міграції, здійснене Держкомстатом України у 2008 році, стало першим широкомасштабним обстеженням в Україні з цієї тематики, яке охопило всі без винятку регіони держави. До зовнішніх трудових мігрантів було віднесено громадян України працездатного віку, які займалися оплачуваною економічною діяльністю на території інших країн постійно, сезонно або тимчасово (включаючи тих, які працювали без офіційного статусу). Згідно з даними обстеження, з початку 2005 р. до 1 червня 2008 за кордоном працювало 1,5 млн. мешканців України. Основними країнами призначення українських заробітчани за даними обстеження є Російська Федерація, Італія, Чеська Республіка, Польща, Угорщина, Іспанія, Португалія. Загалом майже всі трудові міграції здійснюються до країн СНД та ЄС. Офіційна статистика враховує лише тих, хто офіційно

виїхав на заробітки та знаходиться на легальному становищі [4].

За результатами дослідження сучасної української трудової міграції, проведеного Міжнародним Благодійним Фондом «Карітас», загальна кількість українців, що виїхала на заробітки до інших країн, становить 4,5 млн., з яких у ЄС перебуває 1,7 млн. [5, с. 59]. Попри суперечності щодо статистики, наведені цифри дають загальну уяву про масштаби зовнішньої трудової міграції українців як соціального процесу. У ході опитувань, здійснених Міжнародним Благодійним Фондом «Карітас», було встановлено, що 80% українців декларують намір повернутися на Батьківщину, проте ніхто не може сказати коли. Прогнози українських експертів щодо масового повернення трудових мігрантів в Україну у зв'язку з кризою не здійснилися. Частина з них [5, с. 84] постаріється залишитися в ЄС, частина переміститься іншими країнами у пошуках заробітків, а ще частина повернеться з готовністю до наступних виїздів.

Так чи інакше, розпочався процес активної інтеграції в чужоземне середовище, утвердження дієвої української присутності у світі, в якій добре інтегрований український емігрант може стати потенційним дієвим виразником українського інтересу за межами нашої держави. Інформація про Україну поширюється через кілька каналів, таких як сфера економічної діяльності, інститут громадських організацій, українознавчі студії, органи влади у країні проживання.

Сфера економічної діяльності трудових емігрантів. «Український трудовий та інтелектуальний десант є сьогодні найкращим послом України у світі та у Європі зокрема», – говорить Михайло Петруняк, голова Федерації асоціацій українців у Іспанії. Адже він задіяний у багатьох сферах трудової діяльності: у будівництві, домашньому господарстві, сільському господарстві, готельному та ресторанному бізнесі, промисловості, торгівлі.

Так у Польщі 50% усіх українських емігрантів задіяні у сільському господарстві, в Італії понад 60% – у домашньому господарстві, у Чеській республіці понад 70%, а у Португалії майже 60% – у будівництві.

Заступник Глави Місії Португалії в Україні Жузе Мануел ді Жезуш Карнейру Мендеш стверджує, що португальці дуже задоволені тими українцями, які мешкають в Португалії. «Я кажу про це від щирого серця», – говорить він. «Тому що українці, які приїхали до Португалії, дуже добре інтегрувалися. На мій погляд, українська нація взагалі дуже працелюбна, а громадяни, що приїждять до нас, – добре освічені, кваліфіковані і прагнуть працювати» [7].

За словами Джованні Броджі, видатного італійського вченого, славіста, професора «...сьогодні, принаймі в Італії, пересічні люди можуть бути більше зацікавлені Україною і часом більше знати про неї, ніж багато хто з учених-славістів. Це відбулося завдяки щоденному спілкуванню з українцями, які працюють в Італії... До того ж з'явилося багато різних асоціацій українців за кордоном, і

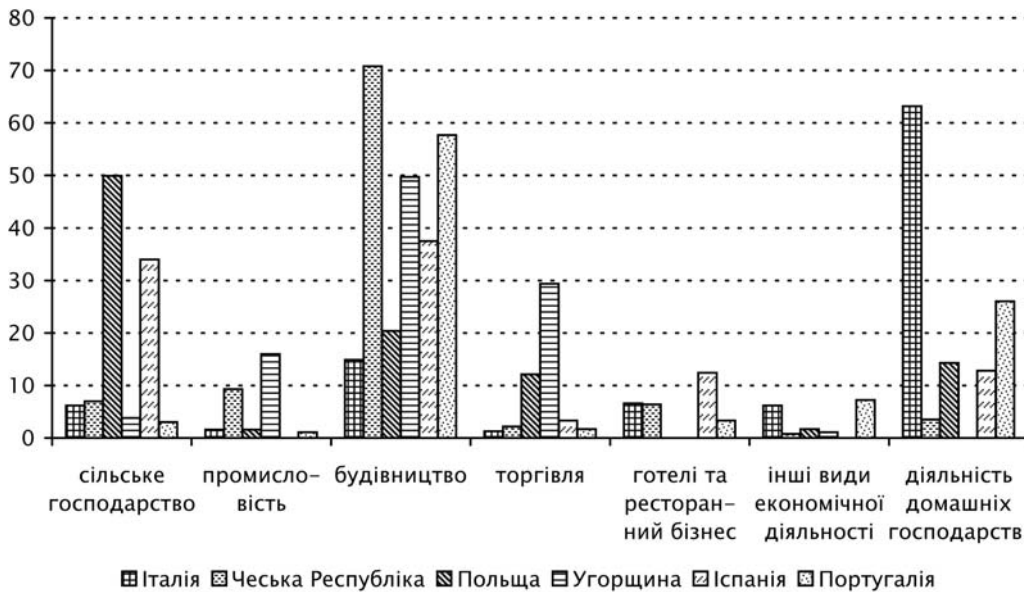

Рис. 1 Українські трудові мігранти за видами економічної діяльності (у %) в країнах Європи (2007–2008 рр.) [3].

вони також ґрунтовно сприяють поширенню знання про Україну» [1].

Саме безпосереднє спілкування наших емігрантів з населенням країни перебування, підсилене професійними та моральними якостями, творить позитивний образ українця та України у країнах їх проживання.

2. Інститут громадських організацій. Як засвідчують дослідження, соціальну динаміку української трудової еміграції визначають люди з вищою та середньою освітою. Освітній рівень українських трудових мігрантів нижчий, ніж рівень усього зайнятого населення України. Більшість трудових мігрантів (59,0%) мають повну загальну середню освіту, ще 9,8% – базову загальну середню або початкову загальну освіту. Частка осіб з повною вищою освітою серед них становить лише 13,9%, тоді як серед усього зайнятого населення – 23,2%. Однак, зважаючи на те, що до категорії кваліфікованого трудового мігранта ми відносимо осіб, які мають вищу або неповну

вищу освіту, то загалом частка українських кваліфікованих трудових мігрантів є значною. Наприклад у Іспанії вона складає 45%, Угорщині – 47%, Італії – 37,7% [3].

Цю еміграцію формують соціально активні особистості, які, інтегруючись в нове середовище, є творцями новітньої діаспори. Про це засвідчує виникнення та формування спільнот українських емігрантів. Про необхідність інституційного забезпечення новітньої хвилі еміграції говорить Оксана Пахльовська, професор Римського університету Ла-Сапієнца. «На діаспорі кінця 19 ст. поставили величезні впливові інституції у Канаді та Америці. Друга і третя хвиля також зуміли створити інституції та змусити почути свій голос у суспільствах, де вони перебували. Причому історичні контексти були вкрай драматичними – воєнні або повоєнні часи», – зазначає професор. – Зараз контекст не є аж таким драматичним» [8].

Сьогодні вже можна говорити про десятки зареєстрованих громадських об'єднань, постають регіональні, місь-

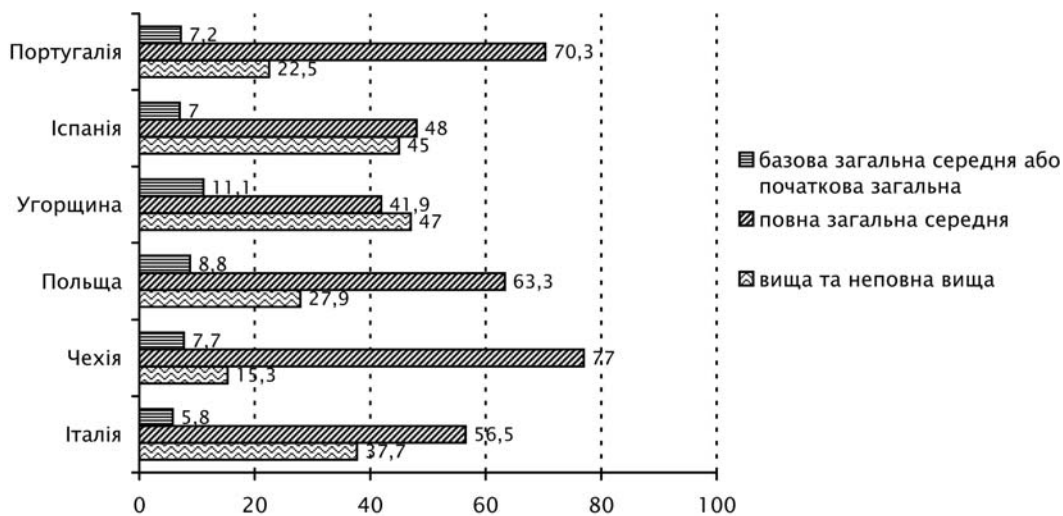

Рис. 2 Розподіл трудових мігрантів за освітнім рівнем відносно країн-реципієнтів (у% до усіх українських трудових мігрантів, що перебувають в цій країні) 2005–2008 р. [3, с. 32].

кі, жіночі, студентські організації. Утверджуються школи, церкви, відкриваються курси україністики на славистичних факультетах. Український мігрант сьогодні – це носій української духовності та знання про Україну. Без сумніву, процес спільного згуртування був складним і тривав декілька років. Специфіка кожної країни-реципієнта, її законодавча база істотно впливали на процеси формування громад. Ядром структурування громад, його визначальним чинником, як правило, виступала церква. Розуміючи необхідність духовної опіки українців з боку Церкви, УГКЦ подбала про утворення у більших містах церковних громад, яким, за домовленістю з єпископатом, надавалася можливість служіння в римо-католицьких храмах. «Та поза тим, що у своїй суті людина є «*homo oeconomicus*» (людиною господарською), є також вона ще й «*homo adogens*» (людиною релігійною), тому присутність Церкви тут була гарантом і виразником української традиції та моральності, стала певним стимулом не «загубитись» у чужому світі» – зазначено на сайті Греко-католицької церкви в Італії [9]. Через організацію публічних акцій, організованих церквою, наприклад відзначення свята матері, через постійну співпрацю з римо-католицькою церквою ширилися активно у чужих середовищах знання про Україну. Її духовність мала і має ту притягальну силу, що сприяла поглибленню контактів між українськими емігрантами та жителями тієї чи іншої країни, взаємному пізнанню культур.

Інколи консолідуючим чинником виступали засоби масової інформації, так як це сталося у Греції. Саме навколо часопису почали гуртуватися емігранти. Сьогодні – це громади з розвиненою мережею організацій, з потужними акціями (такими як освітні Форуми), часописом «Українсько-грецька думка», суботньою школою.

На початку свого становлення громади ставили за мету захищати права та інтереси українських імігрантів, сприяти їх інтеграції в суспільство країни проживання, запобігати усім проявам етнічної дискримінації, дбати про збереження української мови, культури, розвивати громадське життя закордонних українців. Ці та інші положення були зафіксовані у статутній діяльності громадських організацій, які позиціонували себе як неурядові, що діють згідно з суворим дотриманням статуту, законів країни проживання і Міжнародної декларації прав людини. Діяльність таких українських структур на європейському просторі дала можливість не лише для їх всебічного розвитку, але й вийшла за межі громад, інтегруючись в культурний простір країни проживання та вписуючись у європейську концепцію культурного різноманіття. Це дало можливість поширювати знання про Україну, її культуру, звичаї, традиції.

З часом ця діяльність перейшла на якісно новий щабель. У європейських країнах розпочався процес створення спільних центрів. Добрим прикладом у цьому контексті слугує народження двох українсько-іспанських центрів в Іспанії. Такі центри створюються урядом Іспанії з метою сприяння міжкультурному діалогу, інтеграції імігрантів в іспанське суспільство, одночасно із збереженням культурних традицій та власної ідентичності імігрантів, які проживають в Іспанії.

Участь в урочистостях з нагоди відкриття взяли офіційні представники іспанського уряду, які дали позитивну оцінку внескові українських імігрантів у розвиток іспанського суспільства та економіки країни, а також висловили сподівання, що новий центр стане місцем зустрічі та співпраці. «За допомогою цього центру ми прагнемо по-

ширювати українські звичаї та культуру серед мадридців; також ми бажаємо, щоб вихідці з України знайомилися із звичаями, мовою та історією землі, яка їх прийняла», – означив мету діяльності закладу Хав'єр Фернандес-Ласкетті, міністр уряду Мадридської автономії з питань імміграції та співробітництва [10].

Таким чином, громадські організації українського зарубіжжя на європейському просторі є не лише центрами для збереження національної ідентичності українця, але й джерелом знань про Україну в соціумі країни проживання. Фактично не маючи жодної державної допомоги від України, новітнім українським емігрантам вдалося самоорганізуватися, створити мережу громадських організацій, завоювати моральний авторитет у країнах проживання і своєю працею утверджувати Україну в Європі. На сучасному етапі українська еміграція у Європі ще залишається демографічним, інтелектуальним, культурним ресурсом нашої держави. Однак, без дієвої підтримки (концептуальної, програмної та фінансової) з боку країни походження, спрямованої на збереження національної ідентичності, українські емігранти зазнають асиміляції, яка є однією з інтеграційних моделей в чужому соціумі.

3. Українознавчі студії. Важливе значення для поширення знань про Україну мають українознавчі студії у закордонні. Важливість цього напрямку діяльності добре розуміли наші попередники, які опинившись з різних причин за межами України, цілеспрямовано працювали для того, аби відкрити для світу Україну, використовуючи найрізноманітніший інструментарій. Так, ще Михайло Драгоманов мету свого перебування за кордоном і напрям своєї діяльності сформулював у журналі «Громада» – це, зокрема, дати матеріал про Україну, зв'язок України з Європою розвивати як двосторонній, надати українському рухові загальноєвропейського звучання, домогтися його підтримки в світі. Іншими словами ввести його у загальноєвропейський контекст [2].

За словами Омеляна Прицака, творця «Гарвардського чуда», «Найбільша прислуга, яку українознавча наука може дати українському народові... є знання про Україну у всіх аспектах українського «я» – історії, культури, мови, літератури, політики, економії і т. д., знання з точністю термометра, з прецизією годинника і невблаганністю таблиць множення» [6, с. 65].

Сьогодні Українознавчі студії існують у різних формах, але здебільшого як компонента в рамках славистичних студій. Проте їх значення важко переоцінити, оскільки через знання про Україну, її мову, культуру формується когорта людей, які будуть здатні на індивідуальному рівні органічно взаємодіяти з громадянами своєї історичної батьківщини чи країни, культуру якої вони вивчають і в сфері виробництва, і в сфері політичних відносин, і в сфері духовній, перетворити набуті знання на активне знаряддя у своїй професійній діяльності, виступити симпатиком України та, прямо чи опосередковано, впливати на громадську думку країни проживання [4]. Українознавчі студії за кордоном, як джерело поширення знань про Україну, за умови відсутності програми культурної інтеграції в Європу, як це є, скажімо, в Литві, Польщі чи Чехії, виникли і розвиваються виключно на ентузіазмі та жертовній праці наших співвітчизників, яким доводиться часто долати сильний опір і несприйняття.

Сьогодні в авангарді європейських українських студій є Італія. Проведено численні міжнародні симпозиуми з української тематики, вийшли друком дослідження, присвячені

ключовим проблемам української історії та культури, постанала кафедра україністики у Римському університеті Ла Сапієнца, створеної у 2000 році зусиллями О. Пахльовської.

Фактично, базуючись на засадах створення та розвитку українознавчих студій О. Прицака, вдалося створити самостійну, незалежну від спонсорів чи інших зовнішніх факторів одиницю в державній системі італійських університетів, офіційно інтегрувати її в систему західної освіти, в зовнішній науковий світ.

Ведеться робота над розбудовою другої кафедри та курсів у різних університетах Італії. Важливим кроком для поширення знань про Україну на європейському просторі було створення у Венеції в 1992 р. Італійської асоціації українських студій, першим президентом якої був професор Венеційського університету Джанфранко Джіраудо. Відтоді українознавчі симпозиуми проводяться кожні два роки. Нині президентом Асоціації є відомий славіст, професор Міланського університету Джованна Броджі, яка стала іноземним членом НАН України.

Завдяки зусиллям українців, українська тематика завойовує цікавість не лише безпосередніх фахівців, а й істориків, літературознавців, соціологів та ін. Останнім часом дедалі більшу цікавість до України виявляють італійські історики й політологи. Саме у цьому ключі намагаються працювати творці українознавчих студій – вивести україністику з суто філологічного поля на простір історії. Серед позитивних зрушень останнього часу слід окремо сказати про співробітництво з римським Інститутом Луїджі Стурцо на чолі з його президентом, проф. Габріеле Де Роза. Сьогодні Україна стає чи не центральним проектом наукової діяльності вченого. Організовано ряд симпозиумів, серед яких «Доба Давнього Києва та її спадок у зустрічі з Заходом», «Голодомор і смерть української землі в 1932–1933 рр.», круглий стіл про перспективу стосунків між Україною та Польщею, метою яких є не лише поглиблення наукового знання про ті чи інші факти історії України, а й політичний резонанс «українського питання» в сьогоднішній Європі.

Проте, не слід розраховувати на спорадичний інтерес до нашої країни, до її історії, культури з боку інших держав, оскільки ми не маємо належного авторитету і ваги у зовнішньому світі, що могло б стати потужним чинником виникнення такого зацікавлення. Поширення знань про Україну та утвердження її позитивного іміджу у світі повинно стати стратегічним фінансово забезпеченим напрямом зовнішньополітичної діяльності нашої держави. Одним із найбільш дієвих джерел поширення таких знань про Україну на світовому культурно-освітньому просторі надалі залишаються українознавчі студії, які творилися впродовж століть нашими попередниками, а сьогодні потребують особливої уваги, опіки та фінансової підтримки з боку держави. Зокрема на організаційному рівні необхідним, на нашу думку, є створення координаційного центру українознавчих студій з метою узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду, проведення методологічної, науково-методичної, кадрової реформ, вироблення спільної концепції та фінансово забезпеченої програми розвитку українознавчих студій у світі.

4. Участь в органах влади країни реципієнта. Активно інтегруючись у соціум країни реципієнта, українські трудові емігранти роблять перші спроби балотуватися до органів влади і таким чином мають можливість донести свої проблеми до влади, а також офіційним способом поширювати знання про країну походження. Добрим прикла-

дом є участь у виборах іноземних радників до Мерії Риму. Цьому передувала велика робота кількох українських організацій у Римі, а саме: Асоціації українських жінок-робітниць в Італії (Президент Тетяна Кузик), Товариства Українців в Італії (Президент Анна Умлева), Незалежної Профспілки Іноземців в Італії та газети «Форум», Християнської Асоціації Італія – Україна, а також асоціації «Україна в Європу» (Президент Лілія Білик). Це засвідчило про здатність до консолідації українських громадських організацій задля досягнення спільної мети, а саме – реалізації політичного проекту двосторонньої інтеграції між Італією та Україною. Унікальним є досвід співпраці у заходах, організованих різними українськими культурними асоціаціями за підтримкою Мерії міста Риму, зокрема: День Незалежності України, концерт колективу «Шумка» міста Києва, реалізація проекту Фестивалю «Гілка калини», організація виступу українського колективу «Громолиця» з міста Чікаго в Аудіторіумі міста Риму та Свято Матері.

Іноземним радником до Мерії міста було обрано Т. Кузик. Для всієї української громади в Італії є важливим, що саме в якості радника Мерії міста Риму Т. Кузик мала нагоду розробити резолюцію та зібрати під нею підписи керівників всіх італійських партій, що постановляє вшанувати жертви Голодомору в Україні у рамках «Дня пам'яті» та включити до програми «Дому пам'яті та історії» серед інших геноцидів, пережитих народами громад іммігрантів, що живуть у місті Римі, Голодомор 1932–1933 років, як геноцид українського народу. Ще однією Резолюцією, за яку було проголосовано одноголосно у Залі Джуліо Чезаре, є Постанова Міської Ради Риму про назву вулиці іменем України у столиці Італії [11].

Отже, активно інтегруючись, новітня еміграція стає поступово фактором політичного впливу у країні проживання. Входячи до органів влади країни реципієнта, новітня еміграція засвідчує про свою здатність бути активним чинником у прийнятті політичних рішень, потенційним лобістом українського інтересу, про своє вміння через органи влади поширювати знання про Україну. Однак, ця сила на сучасному етапі не використовується нашою державою належним чином. Сьогодні Україна практично не дбає про поширення знань про себе у світі та Європі, зокрема. Слід констатувати, що на даний час відсутня концепція та програма розбудови об'єктивних знань про Україну та їх системне й систематичне розповсюдження у світовому просторі, немає опрацьованої політики роботи із іноземними ЗМІ, не готуються фахівці для роботи із заходом для обміну інформацією, лобіювання наших інтересів. Україна не підтримує розвиток і діяльність провідних українознавчих центрів, які впродовж десятиліть взяли на себе обов'язок розвивати українську науку та культуру поза межами батьківщини, поширюючи її у світі, а сьогодні через фінансові труднощі приречені на вимирання. Прикладом такого недбальства з боку України може слугувати ситуація у відношенні до Українського Вільного Університету (Мюнхен) та НТШ у Сарселі (Париж).

Проте, Україна поволі приходить до усвідомлення необхідності підтримки і допомоги українським емігрантам. Для цього, перш за все, слід переосмислити напрями зовнішньої і внутрішньої політики щодо емігрантів. Слід розробити програму дій щодо збереження національної ідентичності українця новітньої хвилі еміграції, в тому числі забезпечення розвитку українського зарубіжного шкільництва, як фактору збереження ідентичності, розбудови культурно-інформаційних українських центрів, як

джерела поширення знань про Україну, місця спільного згуртування, ресурсу для залучення іноземців до українознавчої тематики.

Висновки: поява явища, яким є нова хвиля еміграції, вимагає детального аналізу, вивчення та вироблення нової стратегії співпраці, спрямованої в першу чергу на збереження національної ідентичності, як основи подальшої спільної роботи для поширення знань про Україну. Вкладаючи значний матеріальний та духовний ресурс на підтримку громад українського зарубіжжя, держава України засвідчить про свою здатність далекоглядної політики, яка дасть значні дивіденди у майбутньому як відповідь на капіталовкладення у сьогоднішній час. Аби нова українська присутність у світі була дієвою, на нашу думку, необхідно забезпечити відповідну нормативно-правову, інституційну, фінансову, інформаційну базу, як основу для втілення програми співпраці зі світовим українством. Ця програма, як

конкретна реалізація концепції, повинна вибудовуватися на основі системного підходу.

1. Броджі Дж. Великі трагедії минулого цікавлять лише меншість, особливо, коли йдеться про «трагедії інших» / Джованна Броджі // День. – 2009. – № 98.
2. Драгоманов М. П. Вибране / М. П. Драгоманов / [упоряд. Р. С. Мішук; прим. Р. С. Мішука, В. С. Шандри]. – К.: Либідь, 1991. – 688 с.
3. Зовнішня трудова міграція населення України. – ДП «Інформаційно-аналітичне агентство». – К., 2009. – 120 с.
4. Ключковська І. Українська освіта зарубіжжя як фактор збереження етнопатристичної ідентичності / І. Ключковська, О. Галько // Українознавство: науковий журнал. – К.: Міленіум, 2006. – Число 4. – С. 354–359.
5. Марков І. Українська трудова міграція в ЄС: соціологічно-статистичний портрет // На роздоріжжі. Аналітичні матеріали комплексного дослідження процесів української трудової міграції / [за ред. І. Маркова]. – Львів, 2009. – 248 с.
6. Прицак О. Чому катедри українознавства в Гарварді? / Омелян Прицак. – Кембридж, Масс; Нью Йорк, Н. Й.: Фонд катедр українознавства, 1973. – 188 с.
7. <http://kairos-visnyk.livejournal.com/179958.html>.
8. <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,5603652,00.html>.
9. <http://www.chiesaucraina.it/ucra/index.php>.
10. <http://novaxvylya.hmarka.net/ua/archive/2008/novyny102a.htm>.
11. <http://www.leleky.org/>.

Любов Корнійчук

Роль Аркадія Жуковського у налагодженні культурних зв'язків України та Франції

У статті висвітлюється діяльність Аркадія Жуковського як організатора співпраці українського та французького наукового світу. Авторка робить спробу розкрити роль дослідника у налагодженні культурних зв'язків між Україною та Францією, охарактеризувати основні заходи, в організації яких брав участь історик і які сприяли формуванню позитивного іміджу України у світі.

The article analyses the activity of Arkadiy Zhukovskiy as an organizer of collaboration between Ukrainian and France in scientific area. The author attempts to show the role of this researcher in organization of cultural connections between Ukraine and France. The author describes the basic measures, which the historian took part on and which promoted increasing of the authority of Ukraine in the world.

З проголошенням незалежності України розпочався процес становлення активної міжнародної політики нашої держави. На цій ниві важливим вектором став розвиток соціокультурних взаємин з багатьма країнами Європи, в тому числі і з Францією. Помітну роль у розбудові такої взаємодії відіграли українці, що з різних причин опинились поза межами України ще на початку ХХ ст. Перебуваючи в еміграції, вони організовували громадські, культурні та наукові організації, метою яких, насамперед, була популяризація української культури та знайомство світової громадськості з історією України та досягненнями української науки. Одним із таких науковців, чиє ім'я, перш за все, асоціюється з Науковим товариством імені Шевченка в Європі (далі – НТШ в Європі), є відомий український історик, іноземний член НАН України, дійсний член Української вільної академії наук у США та колишній голова НТШ в Європі Аркадій Іларіонович Жуковський. 22 травня 1995 р. історика було відзначено Дипломом лауреата премії Фонду Тараса Шевченка за значний внесок у національне відродження України [14, с. 3]. За значний особистий внесок у розвиток наукових досліджень з українознавства та сприяння встановленню дружніх українсько-французьких відносин дослідник у 1997 р. був нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня [9, с. 9].

На даний час про життя та діяльність А. Жуковського існують лише окремі публікації Д. Яремчука на сторінках «Українського голосу» [14], Б. Червака в газеті «Українське слово» [13], В. Наулка в «Українському археографічному щорічнику» [9], статті в журналі «Український історик» – А. Атаманенко та Л. Винара [1], а також Ю. Макара та О. Добржанського [8]. Вказані публікації достатньо стисло висвітлюють життєвий шлях історика, розглядають окремі напрямки його досліджень. Найбільш ґрунтовною є стаття Л. Винара та А. Атаманенко, в якій подані

біографічні відомості про дослідника, а також аналіз основних напрямків його діяльності. Однак жодна з вказаних публікацій не подає вичерпної інформації про роботу А. Жуковського як промотора налагодження українсько-французьких культурних зв'язків, а відтак наша мета – розкрити цей напрям діяльності науковця на основі доступних нам джерел та літератури.

Слід зауважити, що саме одним із провідних напрямків діяльності Аркадія Іларіоновича Жуковського як голови НТШ в Європі було сприяння налагодженню українсько-французьких культурних зв'язків, а також дослідження їх розвитку на окремих етапах. Так, на запрошення голови групи дружби «Франція-Україна» Ален Барро, голова НТШ в Європі виступив 5 грудня 2001 р. у французькому парламенті (Assemblée Nationale) в рамках міжнародного колоквиуму, присвяченого 10-й річниці незалежності України. Серед низки французьких доповідачів-парламентаріїв і славістів та чисельної делегації з України, А. Жуковський виголосив доповідь «Французько-українські культурні відносини». В 2002 р. доповіді цього колоквиуму були видані в Парижі окремим випуском «L'Ukraine, situation et perspectives dix ans apres l'indépendance» («Україна, стан і перспективи після десяти років незалежності») [3, с. 11].

У журналі «Український історик» надруковано статтю науковця «Українознавчі студії у Франції» [6], в якій автор аналізує дослідження про Україну, її історію, літературу, мову, етнографію, які проводились у Франції вченими науково-навчальних інституцій або з'являлися на шпальтах певного культурно-наукового періодичного видання з середини ХІХ-го століття до сьогоднішнього дня. А. Жуковський констатував той факт, що під час Першої світової війни Франція уникала українського питання, щоб не викликати незадоволення Росії, але з початком лютневої революції 1917 р. французи почали цікавитися Україною, а науковці